

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-613-3-51>

MIGRATION CHALLENGES AND SOCIAL CONSEQUENCES FOR UKRAINE AND THE EU IN THE CONTEXT OF WAR

МІГРАЦІЙНІ ВИКЛИКИ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА ЄС У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ

Palinchak M. M.

*Doctor of Political Sciences, Professor,
Dean of the Faculty of International
Economic Relations
Uzhhorod National University*

Палінчак М. М.

*доктор політичних наук, професор,
декан факультету міжнародних
економічних відносин
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний
університет»*

Leshanych M. M.

*Candidate of Political Sciences,
Associate Professor of the Department
of International Politics
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Лешанич М. М.

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародної
політики
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Повномасштабне вторгнення рф в Україну спричинило найбільше переміщення населення в Європі з часів Другої світової війни, змінивши управління міграцією в ЄС і спричинивши глибокі соціальні наслідки як для країн, що приймають біженців, так і для самої України.

З лютого 2022 року десятки мільйонів людей безпосередньо постраждали від агресії рф проти України. Активація Європейським Союзом Директиви про тимчасовий захист (TPD) забезпечила швидкий шлях до захисту в широкому масштабі, тоді як Україна стикається з тривалим внутрішнім переміщенням, демографічним шоком та вибірковою еміграцією.

Статистичні дані ЄС показують, що переважна більшість осіб, які отримали тимчасовий захист, є громадянами України; станом на липень 2025 року 98,4% осіб, які перебували під тимчасовим захистом в ЄС, були українцями, що відображає специфічну структуру та спрямованість TPD на осіб, які втікають від війни. Ці цифри підкреслюють як масштаби, так і однорідність цього переміщення порівняно з типовими змішаними потоками.

Статистика Євростату підтверджує загальні масштаби явища: станом на середину 2025 року у країнах ЄС перебуває понад 4,34 мільйона осіб під тимчасовим захистом. Лідером за кількістю українців є Німеччина (приблизно 1,2 млн), далі йдуть Польща (понад 950 тис.), Чехія (близько 350 тис.), Італія (понад 200 тис.) та Іспанія (понад 170 тис.). Ця географія відображає як початкові маршрути евакуації, так і подальші рішення про релокацію відповідно до економічних можливостей та соціальної підтримки [3].

Соціальні наслідки масового переміщення українців до країн ЄС виявляються комплексними та багатовимірними. Інтеграція не зводиться лише до працевлаштування, а охоплює також доступ до освіти, житла, базових послуг і активну участь у житті приймаючих громад. Саме тому варто розглянути ключові напрями, які визначають якість перебування та перспективи українських переселенців [4]:

1. Інтеграція на ринку праці. Попередні дані свідчать про відносно швидке входження переміщених українців на ринок праці порівняно з іншими групами біженців, чому сприяють високий рівень освіти, дозвіл на роботу в рамках тимчасового захисту та цільові послуги з працевлаштування. Однак якість зайнятості є різною, часто спостерігається зниження кваліфікації, невідповідність навичок та концентрація в секторах, де переважають жінки; постійне підвищення кваліфікації та визнання дипломів залишаються критично важливими для запобігання травмуванню та закріпленню на нижчих рівнях заробітної плати.

2. Освіта, догляд за дітьми та результати для молоді. Великий вплив дітей шкільного віку вимагає швидкого розширення мовної підтримки, підготовчих курсів та психосоціальних послуг. Доступ до недорогого догляду за дітьми значно впливає на зайнятність матерів, а перебої у вищій освіті та перенесення кваліфікацій впливають на перехід молодих до дорослого життя. Ці тиски є нерівномірними в різних регіонах залежно від місцевих можливостей прийому та шкільних потужностей.

3. Житло та місцеві послуги. Доступність та наявність житла є обмежувальними факторами на багатьох ринках праці, що посилює соціальну напругу та перешкоджає стабільній інтеграції. Там, де програми прийому перейшли від надання екстреної допомоги до надання житла на ринкових умовах, деякі домогосподарства зіткнулися з підвищеною нестабільністю; для підтримки соціальної згуртованості необхідні скоординовані заходи у сфері житла, муніципального фінансування та боротьби з дискримінацією.

4. Соціальна згуртованість та громадянська участь. Солідарність приймаючої громади є значною, проте тривале масштабне переміщення населення вимагає цілеспрямованих інвестицій у залучення громади,

точну інформацію про права та обов'язки, а також справедливий доступ до основних послуг, щоб запобігти сприйняттю конкуренції за ресурси. Моніторинг випадків ненависті та проактивна політика інклюзії залишаються важливими в міру продовження захисту.

Ці виміри взаємопов'язані й формують загальний баланс між короткостроковою адаптацією та довгостроковими наслідками для приймаючих суспільств і самих переселенців.

Розробка ефективної політики у сфері міграції та інтеграції потребує системного підходу, що поєднує короткострокові заходи із довгостроковими стратегіями. Умови тривалого переміщення змушують одночасно вирішувати наступні питання [4]:

– Стабілізувати статус і права під час планування перехідних процесів. Забезпечити передбачуваний доступ до роботи, освіти та послуг у рамках ТРД; розробити чіткі, прозорі шляхи до отримання довгострокового статусу для тих, хто залишиться після 2027 року, та структуровану підтримку для добровільного повернення, де це можливо [2].

– Прискорити перевірку підвищення кваліфікації. Розширити прискорене визнання українських кваліфікацій; інвестувати в мовні курси, пов'язані з галузевими шляхами; розширити догляд за дітьми, щоб розблокувати зайнятість жінок та зменшити невідповідність кваліфікації.

– Посилити житлові рішення. Поєднати підтримку оренди з заходами з боку пропозиції (модульне житло, інвестиції в соціальне житло) та боротьбою з дискримінацією для захисту вразливих домогосподарств та соціальної згуртованості.

– Захист дітей та молоді. Забезпечити безперервність між українськими та європейськими навчальними програмами, взаємне визнання навчальних кредитів та психосоціальних послуг; підтримати цифрові мости для навчання переміщених студентів.

– Підтримати демографічне відновлення та повернення України. Спільно розробити пакети реінтеграції (житло, працевлаштування, перенесення кваліфікаційних документів) та політику, орієнтовану на сім'ї, щоб заохотити безпечне, добровільне повернення; інвестувати в регіони, що приймають репатріантів та внутрішньо переміщених осіб, щоб зменшити просторову нерівність [1].

– Забезпечити захист грошових переказів та фінансову інклюзивність. Зменшити витрати на переказ коштів, спростити відкриття рахунків для переміщених осіб та пов'язати грошові перекази з продуктами заощадження та мікроінвестицій, які можуть сприяти відновленню.

– Поглибити співпрацю в галузі даних. Продовжувати щомісячний моніторинг на рівні ЄС та гармонізувати дані з статистичними та

адміністративними системами України для відстеження мобільності, навичок та потреб у послугах, одночасно захищаючи приватність [1].

Вище наведені рекомендації пропонують конкретні кроки для ЄС та України, які сприятимуть поєднанню інтеграційних процесів із завданнями післявоєнної відбудови.

Отже, тимчасовий захист, який ЄС надав українцям, став важливим механізмом підтримки, що дозволив мільйонам людей отримати безпеку, доступ до роботи та базових послуг. Проте довготривалий характер переміщення вимагає ширшого підходу не лише екстреної допомоги, а й створення умов для інтеграції тих, хто залишиться, та можливостей для безпечного повернення додому. Поєднання цих зусиль із планами відбудови та демографічного відновлення України допоможе перетворити вимушену міграцію на чинник розвитку як для ЄС, так і для самої України.

Література:

1. Пугачова М.В. The Russian-Ukrainian War: the Possibility of Assessment of Demographic Losses. *Statistics of Ukraine*. 2024. Т. 105. № 1. С. 61-68.

2. Council of the European Union. EU member states agree to extend temporary protection for refugees from Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/06/13/eu-member-states-agree-to-extend-temporary-protection-for-refugees-from-ukraine/> (дата звернення: 01.10.2025).

3. Eurostat. Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics (дата звернення: 01.10.2025).

4. OECD & European Migration Network (EMN). Labour market integration of beneficiaries of temporary protection from Ukraine. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/migration/OECD-EMN%20Inform_%20Labour-market-integration-of-beneficiaries-of-temporary-protection-from-Ukraine.pdf (дата звернення: 01.10.2025).